

სიკვდილ-სიცოცხლის
საკითხის გააზრება
დიმიტრი უზნაძის ფილოსოფიაში
UNDERSTANDING OF THE MATTER
OF LIFE AND DEATH
IN THE PHILOSOPHY OF DIMITRI UZNADZE

გოდერძი თევდორაძე
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქუთაისი, საქართველო

Goderdzi Tevdoradze
Akaki Tsereteli State University
Kutaisi, Georgia

ABSTRACT

Dimitri Uznadze is arguably one of the most prominent 20th-century Georgian philosophers who made substantial contributions to the philosophical study of history. He began his career as a schoolteacher and textbook writer. His extensive pedagogical and philosophical expertise, combined with his depth of thought and extensive experience teaching history, resulted in the creation of significant works in the field of philosophy of history.

Through a rigorous scientific understanding and substantiation of the phenomena of war and death, Dimitri Uznadze uses his best endeavors to reveal the very essence of life. In his opinion, history is shaped by humans, and everything in it is significantly influenced by human mindset in terms of aspirations and how conscious they are of their behavior.

Dimitri Uznadze investigates the theme of war in his exploration of the philosophy of history, primarily to determine whether war should be considered a constant companion to humanity. Without a doubt, the answer to this is "no." War may produce daring and high-spirited heroes such as Hannibal or Joan of Arc, but it would be an exaggeration to call it an intrinsically inherent aspect of human history.

საკვანძო სიტყვები: ისტორიის ფილოსოფია, სიკვდილ-სიცოცხლის ფენომენი, დიმიტრი უზნაძის ფილოსოფიური აზროვნება.

Keywords: philosophy of history, concepts of life and death, Dimitri Uznadze's philosophical thought.

შესავალი

XX საუკუნის პირველი პერიოდის ქართველ ფილოსოფოსთა შორის, ვინც დიდი წვლილი შეიტანა ისტორიის ფილოსოფიური კვლევის საქმეში, იყო დიმიტრი უზნაძე. იგი გარკვეული დროის განმავლობაში სკოლებში თავად ასწავლიდა ისტორიას და რამდენიმე სახელმძღვანელოც კი გამოაქვეყნა. ფილოსოფიურმა და პედაგოგიურმა განსწავლულობამ, აზროვნების სიღრმემ, აგრეთვე ისტორიის სწავლების დიდმა გამოცდილებამ მეცნიერს მისცა შესაძლებლობა შეექმნა საყურადღებო ნაშრომები ისტორიის ფილოსოფიაში, კერძოდ, მას ეკუთვნის წერილები: ომის ფილოსოფია (გაზეთი „სახალხო ფურცელი“, 1914), ცხოვრების რაობა (გაზეთი „მეგობარი“, №69, 1915). აღსანიშნავია, რომ მის მიერ დასმულ კითხვებს ცხოვრებაც აყენებდა. 1914 წელს დაიწყო პირველი მსოფლიო ომი. ეს იმას ნიშნავდა, რომ ყველამ ერთდოულად ჩაახდია სიკვდილს თვალებში. აქტუალური გახდა საკითხი სიკვდილის ბუნების შესახებ და მეცნიერმაც მას საფუძვლიანი გამოკვლევა მიუძღვნა.

ისტორიის ფილოსოფიის კვლევის დროს დიმიტრი უზნაძე აქტიურად განიხილავს ომის თემას – ხომ არ უნდა მივიჩნიოთ ომი კაცობრიობის მუდმივ თანამგზავრად? პასუხი ამ შემთხვევაში ცალსახად უარყოფითია. მართალია, ომი წარმოშობს მაკედონელებს და ჟანა დარკებს, ამადლებული სულის რაინდებსა და გმირებს, მაგრამ მისი გამოცხადება ისტორიის საზრისის მიმნიჭებლად მაინც გამორიცხულია.

დიმიტრი უზნაძე სადოქტორო დისერტაციის დაცვის შემდეგ აქტიურად იკვლევდა ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორიცაა: მეტაფიზიკა, პიროვნების მსოფლმხედველობა, არაცნობიერი ფსიქიკური და სხვა. გარდა ფუნდამენტური შრომებისა, მეცნიერი ფსიქოლოგიური და ფილოსოფიური ხასიათის წერილებს აქვეყნებდა იმდროინდელ ჟურნალ-გაზეთებში („დროება“, „სახალხო გაზეთი“, „სახალხო ფურცელი“, თბილისის უნივერსიტეტის „მოამბე“). 1911 წელა გაზეთ „კოლხიდაში“ დაიბეჭდა დიმიტრი უზნაძის მნიშვნელოვანი ნაშრომი „ფილოსოფიური საუბარი. სიკვდილი“.

დიმიტრი უზნაძის მდიდარი ფსიქოლოგიურ-ფილოსოფიური მემკვიდრეობა კარგადაა შესწავლილი ქართველი და არა მარტო ქართველი მეცნიერების მიერ. 2013 წელს გამოქვეყნდა ქართული ფილოსოფიური აზრის ისტორიის IV ტომი, რომელშიც სათანადოდაა შეფასებული დ. უზნაძის უდიდესი დამსახურება. წინამდებარე სტატიაში განვიხილავთ დ. უზნაძის ფილოსოფიური ხასიათის კვლევებს, რომლებიც ისტორიის ფილოსოფიის საკითხებს შეეხება. მეცნიერი მუდმივად ეხმიანება იმდროინდელი ფილოსოფოსების ნააზრევს და საჭირო შემთხვევაში არც მკაცრ კრიტიკას არ ერიდება.

მეთოდოლოგია

დიმიტრი უზნაძის მდიდარი სამეცნიერო მემკვიდრეობიდან გავანალიზეთ ის ნაშრომები, რომლებიც უშუალოდ განსახილველ საკითხთან არის დაკავშირებული. მათი შესწავლა-გააზრებისას ვისარგებლეთ ურთიერთშედარების, შეჯერებისა და კრიტიკული ანალიზის მეთოდებით. გამოიკვეთა მეცნიერის კავშირი ევროპელ ფილოსოფოსებთან საკვლევ პრობლემასთან მიმართებით.